

POSTANOWIENIE

Dnia 4 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Karol Weitz (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku I. M.
przy uczestnictwie N. D., H. C. i K. F.
o dział spadku,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 4 października 2019 r.,
zażalenia pełnomocnika z urzędu ustanowionego dla wnioskodawczyni
na postanowienie Sądu Okręgowego w P.
z dnia 17 czerwca 2019 r., sygn. akt II Ca (...),

1. odrzuca zażalenie,

**2. oddala wniosek adwokata M. A. o przyznanie mu od Skarbu
Państwa kosztów postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 12 kwietnia 2018 r. Sąd Rejonowy w Z. oddalił wniosek I. M. w sprawie z udziałem N. D. i H. C. o dział spadku (pkt 1) oraz obciążył kosztami postępowania wnioskodawczynię i uczestników w zakresie przez nich poniesionym, jak również zasądził od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Z. na rzecz pełnomocnika z urzędu wnioskodawczyni - adwokata M. A. wynagrodzenie w kwocie 147,60 zł za pomoc prawną udzieloną z urzędu wnioskodawczyni.

Apelację od postanowienia z dnia 12 kwietnia 2018 r., działając w imieniu wnioskodawczyni, złożył jej pełnomocnik z urzędu adwokat M. A. Zaskarżył to postanowienie w całości, w tym również w części rozstrzygającej o wysokości jego wynagrodzenia za udzielenie wnioskodawczyni pomocy prawnej z udzielonej urzędu w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji. Wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia w punkcie 1 przez uwzględnienie wniosku o dział spadku i w punkcie 2 przez przyznanie na jego rzecz dodatkowej kwoty 3 480 zł z podatkiem od towarów i usług tytułem pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni z urzędu w postępowaniu przez Sądem pierwszej instancji, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Postanowieniem z dnia 17 czerwca 2019 r. Sąd Okręgowy w P. odrzucił apelację w zakresie obejmującym punkt 2 postanowienia z dnia 12 kwietnia 2018 r. (pkt I), oddalił apelację w pozostałym zakresie (pkt II), przyznał od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Z. adwokatowi M. A. kwotę 2 214 zł brutto tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego udzielonego wnioskodawczyni z urzędu w postępowaniu odwoławczym (pkt III) i obciążył kosztami postępowania apelacyjnego wnioskodawczynię i uczestników postępowania w zakresie przez nich poniesionym (pkt IV).

Sąd Okręgowy podkreślił, że postanowienie Sądu pierwszej instancji o przyznaniu wynagrodzenia pełnomocnikowi z urzędu podlega zaskarżeniu do Sądu drugiej instancji zażaleniem, które może wnieść sam pełnomocnik z urzędu. Nie jest natomiast od takiego postanowienia dopuszczalna apelacja strony, gdyż nie ma ona interesu prawnego w zaskarżeniu orzeczenia o kosztach należnych pełnomocnikowi z urzędu od Skarbu Państwa. Z tego względu Sąd Okręgowy odrzucił apelację od postanowienia z dnia 12 kwietnia 2018 r. w części rozstrzygającej o wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi ustanowionemu dla wnioskodawczyni z urzędu (art. 370 w związku z art. 373 zdanie pierwsze i z art. 13 § 2 k.p.c.).

Na postanowienie z dnia 17 czerwca 2019 r. w części odrzucającej apelację (pkt I) zażalenie wniósł pełnomocnik z urzędu ustanowiony dla wnioskodawczyni

adwokat M. A. Zatyłował je „zażalenie pełnomocnika z urzędu”. Wniósł w nim o uchylenie postanowienia z dnia 17 czerwca 2019 r. w zaskarżonej części i przekazanie w tym zakresie sprawy Sądowi Okręgowemu w P. do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu zażalenia stwierdził, że wnosząc apelację od postanowienia z dnia 12 kwietnia 2018 r. w części obejmującej rozstrzygnięcie o wynagrodzeniu za pomoc prawną udzieloną wnioskodawczyni działał na swoją rzecz, choć nie zamieścił w apelacji w tym zakresie jednoznacznego wskazania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W stanie prawnym obowiązującym przed dniem 7 listopada 2019 r. postanowienie Sądu drugiej instancji o odrzuceniu apelacji wniesionej przez stronę lub uczestnika postępowania działających samodzielnie lub reprezentowanych przez pełnomocnika procesowego, w tym pełnomocnika z urzędu, w sprawach, w których dopuszczalna jest skarga kasacyjna, podlega zaskarżeniu zażaleniem do Sądu Najwyższego jako postanowienie kończące postępowanie w sprawie (art. 394¹ § 2 k.p.c.). Legitymację do wniesienia tego zażalenia mają głównie strona (w procesie) albo uczestnik postępowania (w postępowaniu nieprocesowym), reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika (art. 87¹ § 1 k.p.c.). Legitymacja taka nie przysługuje pełnomocnikowi procesowemu strony albo uczestnika postępowania, w tym pełnomocnikowi będącemu adwokatem lub radcą prawnym ustanowionemu dla strony albo uczestnika postępowania przez sąd. Pełnomocnik procesowy, w tym pełnomocnik będący adwokatem lub radcą prawnym ustanowiony przez sąd, nie jest więc uprawniony do wniesienia we własnym imieniu zażalenia do Sądu Najwyższego na postanowienie Sądu drugiej instancji odrzucającego apelację strony albo uczestnika postępowania, wniesioną przez nich samodzielnie lub przez działającego w ich imieniu pełnomocnika procesowego, w tym pełnomocnika z urzędu. Zażalenie, o którym mowa, wniesione przez pełnomocnika procesowego, w tym pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym ustanowionego przez sąd, pochodzi od podmiotu, który nie jest legitymowany, i podlega odrzuceniu jako niedopuszczalne (art. 398⁶ § 2 w związku z art. 398⁶ § 3 i z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

Nie ulega wątpliwości, że adwokat M. A. wniósł zażalenie na postanowienie z dnia 17 czerwca 2019 r. w części odrzucającej apelację wnioskodawczynie od postanowienia z dnia 12 kwietnia 2018 r. w odniesieniu do rozstrzygnięcia o wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi ustanowionemu dla wnioskodawczynie z urzędu we własnym imieniu, a nie w imieniu wnioskodawczynie. Wynika to z faktu zatytułowania wniesionego pisma procesowego jako „zażalenie pełnomocnika z urzędu” i braku wskazania w nim, że jest ono składane w imieniu wnioskodawczynie. Tak skonstruowane zażalenie podlegało odrzuceniu, ponieważ we własnym imieniu wniosła je osoba nieuprawniona do jego wniesienia (art. 398⁶ § 2 w związku z art. 398⁶ § 3 i z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

Wniosek pełnomocnika z urzędu adwokata M. A. o przyznanie mu od Skarbu Państwa kosztów postępowania zażaleniowego Sąd Najwyższy oddalił, gdyż zażalenie skarżącego okazało się niedopuszczalne, a przyznanie takich kosztów wchodziło w rachubę tylko w razie, gdyby zażalenie to było uzasadnione (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2017 r., III CZP 87/16, OSNC 2017, nr 9, poz. 99).

Ubocznie należy wskazać, że odrzucenie przez Sąd Okręgowy apelacji od postanowienia z dnia 12 kwietnia 2018 r. w części rozstrzygającej o wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi ustanowionemu dla wnioskodawczynie z urzędu było w pełni uzasadnione. Strona lub uczestnik postępowania nie mogą wnieść apelacji od orzeczenia Sądu pierwszej instancji w części dotyczącej rozstrzygnięcia o kosztach pomocy prawnej udzielonej z urzędu w przypadku przyznania tych kosztów pełnomocnikowi od Skarbu Państwa (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2009 r., III CZP 36/09, OSNC 2010, nr 2, poz. 24). Treść apelacji, która została wniesiona od postanowienia z dnia 12 kwietnia 2018 r., w sposób oczywisty wskazuje, że została ona wniesiona wyłącznie w imieniu wnioskodawczynie. Nie ma żadnych podstaw do wnioskowania, że w części została ona wniesiona w imieniu wnioskodawczynie, a w części w imieniu pełnomocnika z urzędu. Nawet, gdyby takie odczytanie treści uznać za możliwe, to trzeba by uwzględnić fakt, że pełnomocnik z urzędu od rozstrzygnięcia o kosztach pomocy

prawnej udzielonej z urzędu przyznanych mu od Skarbu Państwa mógł być wnieść zażalenie, a nie apelację (art. 394 § 1 pkt 9) k.p.c.). Uznanie, że wniósł on w tym zakresie od postanowienia z dnia 12 kwietnia 2018 r. apelację we własnym imieniu musiałoby prowadzić do wniosku, że podlegała ona odrzuceniu z powodu tego, że była ona niedopuszczalna, gdyż od takiego rozstrzygnięcia mógł on wnieść zażalenie, a nie apelację.

jw